

Teismo proceso išlaidos - Prancūzija

Šiame skyriuje rasite teismo proceso Prancūzijoje išlaidų apžvalgą. Teismo proceso išlaidos nuodugniau analizuojamos šiuose atvejų tyrimuose:

☞ Šeimos teisė. Santuokos nutraukimas

☞ Šeimos teisė. Vaikų globa

☞ Šeimos teisė. Išlaikymas

☞ Komercinė teisė. Sutartis

☞ Komercinė teisė. Atsakomybė

Nuostatos dėl teisininkų atlyginimo

Tarifus sudaro **fiksuoti mokesčiai** ir **kintamieji mokesčiai** (kuriuos daugeliu atvejų sudaro tam tikra procentinė ginčo sumos dalis).

Reikia nustatyti **skirtį** tarp:

- **teisine praktika besiverčiančių asmenų (advokatų, atstovų teisme)**, kurių darbo užmokestis tarifikuojamas tik iš dalies. Jų honorarai dažniausiai nustatomi laisvu susitarimu su klientu.
- **valstybės ar ministerijų pareigūnų**, kurių darbo užmokestis tarifikuojamas pagal Prancūzijos Vyriausybės reglamentavimo įgaliojimus.

Apeliacinio teismo advokatai

1980 m. liepos 30 d. dekretu Nr.°80-608 nustatyti apeliacinio teismo advokatų tarifai. Teisine praktika besiverčiantys asmenys ir (arba) advokatai.

Nuostatuose nurodoma asmenų, kurie bylinėjasi pirmosios instancijos teisme, advokatų procesinių veiksmų tarifai (1972 m. rugpjūčio 25 d. dekretas Nr.°72-784 ir 1975 m. rugpjūčio 21 d. dekretas Nr.°75-785).

Teismo antstoliai

Teismo antstolių atlygio už šaukimą į teismą, vykdomųjų reikalavimų ir teismo sprendimų įteikimą tarifas nustatytas 1996 m. gruodžio 12 d. dekretu Nr.°96-1080.

Fiksuotos teismo išlaidos

Fiksuotos išlaidos civiliniame procese

Fiksuotos šalių išlaidos civiliniame procese

Civilinėse bylose esama išlaidų, kurios teisiškai būtinos bylos teisminiam nagrinėjimui ir kurių sumos **tarifikuojamos** arba reglamentuojant, arba teismo sprendimu. Šios išlaidos laikomos **teismo išlaidomis**.

Jas sudaro:

1. teismų sekretoriatams arba mokesčių inspekcijai mokami mokesčiai, rinkliavos ar honorarai. Šie mokesčiai ir rinkliavos mokami retai, nes 1977 m. gruodžio 30 d. įstatyme Nr. °77-1468 įtvirtintas principas, kad civilinių ir administracinių teismų paslaugos turi būti nemokamos;
2. dokumentų vertimo raštu išlaidos, jeigu vertimas reikalingas pagal įstatymus arba tarptautinius įsipareigojimus;
3. kompensacijos liudytojams;
4. techninių darbuotojų darbo užmokestis;
5. tarifikuotos išlaidos (teismo antstolių, apeliacinio teismo advokatų, advokatų tarifai);
6. valstybės ar ministerijų pareigūnų atlyginimai;
7. advokatų atlyginimai tiek, kiek jie reglamentuojami, įskaitant mokesť už bylos gynimą teisme;
8. dokumento įteikimo užsienyje išlaidos;
9. vertimo žodžiu ir raštu išlaidos, jeigu vertimas reikalingas teisėsaugos institucijų prašymu taikant tyrimo priemones užsienyje pagal 2001 m. gegužės 28 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1206/2001 dėl valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose;
10. užsakytų socialinių apklausų šeimos ir suaugusiųjų ir nepilnamečių teisinės apsaugos srityse išlaidos;
11. asmens, kuriam teisėjas nurodo apklausti nepilnamečį, darbo užmokestis.

Civilinio proceso etapas, kurio fiksuotos išlaidos turi būti apmokamos

Civilinio proceso išlaidas sudaro visos prieš nagrinėjant arba jau nagrinėjant bylą **šalių išleistos arba mokėtinos sumos**.

Tai yra, pavyzdžiui, prieš pradėdant procesą patirtos **konsultavimosi su teisininkais** ar technikais **išlaidos, kelionės išlaidos**.

Nagrinėjant bylą, tokiomis išlaidomis gali tapti **teisine praktika besiverčiantiems asmenims ir ministerijų pareigūnams sumokėtos teismo išlaidos, valstybei mokami mokesčiai ir konsultantų honorarai**.

Teismo procesui pasibaigus tai gali būti sprendimo **vykdymo išlaidos**.

Teismo išlaidos konstitucinėse bylose

Fiksuotos konstitucinio teismo proceso šalių išlaidos

Kadangi dabartinėse Prancūzijos procesinėse nuostatose galimybė **individualiai kreiptis į Konstitucinę Tarybą** nenumatyta, atsakyti į šį klausimą nėra pagrindo.

Kokios išankstinės informacijos galima tikėtis iš savo teisinio atstovo (advokato)?

Informacija apie šalių teises ir pareigas

Teisine praktika besiverčiančių asmenų **etikos kodekse** nustatyta, kad jie privalo savo klientams suteikti tinkamą informaciją apie jų teises ir pareigas.

Informacijos apie teismo išlaidas šaltiniai

Kur rasti informacijos apie teismo išlaidas Prancūzijoje?

[Teisingumo ministerijos](#) ir [įvairių profesijų tinklalapiuose](#).

Kokiomis kalbomis galima gauti informaciją apie teismo išlaidas Prancūzijoje?

Informacija skelbiama tik prancūzų kalba.

Kur rasti papildomos informacijos apie išlaidas?

Interneto tinklalapio, kuriame būtų skelbiamos teismo procesų išlaidos, nėra.

Pridėtinės vertės mokestis (PVM)

Kur rasti informacijos šia tema? Kokie tarifai taikomi?

Tarifai nurodomi **neįskaičiuavus mokesčių. 19,6 % PVM** tarifas taikomas viskam, išskyrus paslaugas **asmenims, kuriems suteikiama valstybės teisinė pagalba** (jos apmokestinamos **5,5 %** tarifu).

Teisinė pagalba

Kokios pajamų ribos taikomos suteikiant valstybės teisinę pagalbą civilinėse bylose?

Teikiant valstybės teisinę pagalbą, **neatsižvelgiama** į tai, ar byla **civilinė, ar baudžiamoji**, ir į ginčo pobūdį. Sprendžiant, ar ji turi būti suteikta, atsižvelgiama tikrai į **prašytojo pajamas**.

Todėl į valstybės teisinę pagalbą gali pretenduoti visi **fiziniai asmenys**, kurie yra **Prancūzijos piliečiai** arba **Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai** bei **ne pelno juridiniai asmenys**, norintys apginti savo teises teisme ir neturintys tam pakankamų pajamų.

Be to, valstybės teisinė pagalba **civilinėse bylose** gali būti suteikiama **užsieniečiams, kurie nuolat teisėtai gyvena Prancūzijoje**. Bet baudžiamosiose bylose teisėto gyvenimo sąlyga netaikoma. Nepilnamečiams ši sąlyga netaikoma jokiose (nei civilinėse, nei administracinėse, nei baudžiamosiose) bylose.

Pajamos, į kurias atsižvelgiama, yra **valstybės teisinės pagalbos prašytojo paskutiniųjų kalendorinių metų mėnesinių pajamų vidurkis** ir, jei gaunamos, **paprastai kartu su juo gyvenančių asmenų pajamos**. Jeigu yra kartu gyvenančių asmenų, teikiant pagalbą taikoma viršutinė riba koreguojama atsižvelgiant į šeimos mokamus mokesčius.

Tačiau asmenys, gaunantys tam tikras **minimalias socialines išmokas** (papildomą Nacionalinio solidarumo fondo (*Fond national de solidarité*) pašalpą, minimalias integracijos pajamas) neprivalo pagrįsti savo pajamų nepakankamumo.

Be to, į pajamas neįskaičiuojamos įvairios **socialinės išmokos** (šeimos pašalpos, socialinės pašalpos, būsto pašalpa).

Nelygu pajamos, valstybės teisinė pagalba gali būti **visiška arba dalinė**. **Pajamų viršutinės ribos** patikslinamos kasmet priimant finansų įstatymą. Skaičiuojant 2009 m. pajamas, 2008 metais gautų mėnesio pajamų vidurkis vienam asmeniui turi būti:

- mažesnis arba lygus **911 EUR**, jei siekiama visiškos teisinės pagalbos,
- nuo **912 iki 1367 EUR**, jei siekiama dalinės teisinės pagalbos.

Skaičiuojant pajamas, dviem pirmiesiems pagalbos prašytojo išlaikomiems asmenims (vaikams, sutuoktiniui, sugyventiniui, partneriui, su kuriuo sudarytas civilinis solidarumo paktas, giminaičiams...) taikomos **viršutinės ribos pakeliamos 164 EUR**, o trečiajam ir paskesniems išlaikomiems asmenims – **104 EUR**.

Ar yra kitų sąlygų, taikomų nukentėjusiajam, norinčiam gauti teisinę pagalbą?

Iš principo į bylos šalies statusą (pvz., nukentėjusysis ar kaltinamasis) **neatsižvelgiama**. Sprendžiant, ar suteikti valstybės teisinę pagalbą, neatsižvelgiama į tai, ar jos prašo nukentėjusysis ar kaltinamasis, ieškovas ar atsakovas.

Tačiau **2002 m. rugsėjo 9 d. vadovavimo procesui ir jo planavimo įstatymu** pagerintos kreipimosi į teismus sąlygos asmenims, nukentėjusiems nuo sunkiausių tyčinių pasikėsinių į asmens gyvybę ar neliečiamumą (nusikaltimai, numatyti ir baudžiami pagal Baudžiamojo kodekso 221-1 - 221-5, 222-1 - 222-6, 222-8, 222-10, 222-14 (1° ir 2° p.), 222,23 - 222-26, 421-1 (1° p.) ir 421-3 (1°–4° p.) bei jų teisių perėmėjams, siekiantiems iškelti civilinį ieškinį dėl asmeniui padarytos žalos atlyginimo), nes jie atleidžiami nuo pareigos prašant valstybės teisinės pagalbos pagrįsti savo pajamas. Ši nuostata konkrečiai taikoma išprievartavimų aukoms arba asmenims, nukentėjusiems nuo įprastinės prievartos prieš jaunesnį nei 15 metų nepilnametį arba prieš ypač pažeidžiamus asmenis, sukėlusios mirtį arba nuolatinę negalią.

Be to, **išimties tvarka, nuo pajamų sąlygos gali būti nukrypstama** nepaisant pagalbos prašytojo statuso byloje (ieškovas ar atsakovas, nukentėjusysis ar kaltinamasis), jeigu jų padėtis ypač verta dėmesio dėl ginčo objekto arba dėl numatomų bylos nagrinėjimo išlaidų.

Ši nuostata konkrečiai gali būti taikoma nuo kriminalinio nusikaltimo nukentėjusiam asmeniui atsižvelgiant į šio nusikaltimo įvykdymo aplinkybes.

Ar yra kitų sąlygų, taikomų kaltinamajam, norinčiam gauti teisinę pagalbą?

Iš principo atsakovams, norintiems gauti valstybės teisinę pagalbą, **netaikomos jokios specialios sąlygos**. Bet jeigu naudojamosi **teisminės gynybos būdais** (apeliacija, užprotestavimu, apskundimu kasacine tvarka), jeigu atsakovas jau buvo gavęs valstybės teisinę pagalbą, jo padėtis pagerinama. Iš tikrųjų šie asmenys išsaugo visas teises gindamiesi naudotis šia pagalba.

Vis dėlto reikia priminti ir ieškovui, ir atsakovui taikomą bendrąją taisyklę, pagal kurią valstybės teisinė pagalba nesuteikiama, jeigu jos lėšomis padengiamos išlaidos kompensuojamos pagal teisinės apsaugos draudimo sutartį arba pagal atitinkamą apsaugos sistemą.

Ar bylos gali būti nagrinėjamos nemokamai?

Jeigu byla nagrinėjama **neprofesionaliame apylinkės teisme** arba **apylinkės teisme**, šalys neprivalo skirti advokato. Jeigu ieškinio suma mažesnė negu 4000 EUR, į šiuos teismus galima kreiptis supaprastinta tvarka, pagal kurią šalys neprivalo kreiptis į teismo antstolį.

Prašymai persvarstyti priemonės, susijusias su tėvų teisėmis, prašymai dėl įvaikinimo, jeigu tai daroma vaikui nesulaukus 15 metų, priemonės, taikomos po skyrybų, prašymai, susiję su išlaikymo pareigomis, gali būti teikiami be advokato, pateikus paprasčiausią reikalavimą.

Kaip ir visuose civiliniuose procesuose, šie teismai nerenka bylos perdavimo ar sprendimų išdavimo mokesčių.

Kada bylą pralaimėjusi šalis turi apmokėti bylą laimėjusios šalies teismo išlaidas?

Bet kokioje galutinėje **civilinės bylos** nutartyje ar sprendime turi būti nustatoma teismo išlaidų apmokėjimo tvarka.

Iš principo, **teismo išlaidas (tarifikuotas išlaidas** – žr. pirmiau) dažniausiai tenka padengti pralaimėjusiajai šaliai. Tačiau teisėjas gali pagrįstu sprendimu nustatyti, kad visas išlaidas ar jų dalį turi apmokėti kita bylos šalis.

Viena iš šalių gali prašyti, kad kita šalis apmokėtų visas jos išlaidas, **kurios neįskaičiuotos į teismo išlaidas**, arba jų dalį. Šias išlaidas sudaro, pvz., advokato honoraras ir užmokestis už bylos gynimą teisme, teismo antstolių išlaidos ir faktinių aplinkybių konstatavimo protokolai, kelionės išlaidos. Darydamas tokią prielaidą, teismas priteisia šaliai, kuri privalo apmokėti teismo išlaidas, arba, jeigu ji nenustatyta, bylą pralaimėjusiai šaliai, sumokėti kitai šaliai jo nustatytą sumą, atsižvelgdamas į įrodytas ir į teismo išlaidas neįskaičiuotas išlaidas. Jis vadovaujasi nešališkumo principu ir atsižvelgia į nuteistosios šalies ekonominę padėtį. Teismas taip pat gali savo iniciatyva pareikšti, kad, remiantis tomis pačiomis išvadomis, nėra pagrindo nuteistajai šaliai paskirti sumokėti išlaidas.

Ekspertų atlyginimas

Civilinėse bylose teisėjo paskirtų ekspertų atlyginimas nustatomas **teismo sprendimu**.

Patikėdamas ekspertui tam tikrą užduotį, teisėjas nustato mokėtiną jo atlyginimo avanso sumą. Avanso suma turi būti kuo panašesnė į numatomą galutinį eksperto atlyginimą. Teismas nustato, kuri šalis ar šalys turi sumokėti avansą teismo kanceliarijai.

Kai pateikiama **eksperto ataskaita**, teisėjas nustato jo atlyginimą, atsižvelgdamas į jo uolumą, laikymąsi nustatytų terminų ir atlikto darbo kokybę. Jis leidžia ekspertui iš teismo kanceliarijos atsiimti jam priklausančią atlyginimo sumą ir prirėkus liepia sumokėti ekspertui papildomas sumas bei nurodo šalis, kurios turi jas padengti.

Galutinėje bylos nutartyje arba sprendime nurodomas **ekspertui mokėtinas atlyginimas**. Iš principo jį privalo sumokėti **pralaimėjusioji šalis**, nebent teisėjas pagrįstu sprendimu nurodo kitai šaliai sumokėti visą jo sumą arba jos dalį.

Tačiau **dėl teisėjo nepaskirto eksperto honoraro ekspertas laisvai susitaria su savo klientu**. Toks honoraras į teismo išlaidas neįskaičiuojamas. Viena šalis gali prašyti teisėjo priteisti pralaimėjusiajai šaliai arba, jei ji nenustatyta, šaliai, kuriai priteista padengti teismo išlaidas, sumokėti įrodytą tokio honoraro sumą. Teismas vadovaujasi nešališkumo principu arba atsižvelgia į nuteistosios šalies ekonominę padėtį.

Vertėjų raštu ir žodžiu honorarai

Iš principo šias išlaidas privalo padengti **pralaimėjusioji šalis**, nebent teisėjas pagrįstu sprendimu nurodo kitai šaliai sumokėti visą jų sumą arba jos dalį.

Susiję priedai

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 10/07/2010